

صور تجلسه (خلاصه سازی شده):

جلسه دوم: فرصتها و تهدیدهای تعهدات بین‌المللی آتی کاهش انتشار و ارایه راهکار جهت برون رفت از تنگنایهای موجود در اجرای این سیاستها

تاریخ: دوشنبه ۲۴ آذرماه ۹۳

مکان: سازمان حفاظت محیط زیست، سالن سرو

اعضاء پنل و شرکت کنندگان:

- آقای دکتر حجت
- آقای دکتر ناصری (دبیر جلسه)
- دکتر پنجه شاهی
- آقای مهندس احدی
- سرکار خانم دکتر مظاهری، معاون پژوهش و آموزش سازمان (میهمان پنل)

لیست شرکت کنندگان در پیوست شماره (۱) ارائه شده است.

دستور کار جلسه:

برنامه زمانی جلسه در پیوست شماره (۲) ارائه شده است.

افتتاحیه:

- آقای دکتر ناصری:

دکتر ناصری مدیر طرح ملی تغییر آب و هوا ضمن خوشامدگویی به تمامی شرکت کنندگان به موضوعات جلسه نخست و جمع بندی نتایج آن پرداخت و سپس بیان کرد که با توجه به شرایط کشور و تعهدات بین الملل در مورد مباحث مختلف تغییر اقلیم، بایستی مسیر کشور از نظر تغییر اقلیم تعیین شود. ایشان به موضوعاتی که در جلسه اول مورد بررسی قرار گرفت اشاره کرده و بیان کرد که نتایج نشست اول در جدول SWOT پیاده‌سازی و در پرتال دفتر بارگذاری شده است و اکنون در جلسه دوم به ادامه بحث یعنی تهدید و فرصت هایی که کشور با آن مواجه هست، پرداخته می‌شود. همچنین دکتر ناصری یادآوری کرد که همزمان با تلاشی که در جلسه چالشها برای موضوعات کاهش انتشار توسط دفتر در حال انجام است در مورد موضوع V & A هم در حال برنامه ریزی و آماده سازی است و تا آخر سال جاری نتایج آن در اختیار تصمیم گیران کشور قرار خواهد گرفت. در جلسه سوم چالشها با توجه به نکاتی که در بخشهای نقاط قوت و ضعف و تهدیدها و فرصت ها بیان شد، به ارزیابی راهکارها می پردازیم. متن اولیه راهکارها که توسط دفتر تهیه شده، همراه با SWOT اصلاح شده در وب سایت قرار خواهد گرفت تا شرکت کنندگان نظرات خود را ارسال کنند و تا یک هفته و نیم دیگر بعد از اعمال نظرات جمع بندی کل مباحث در اختیار همگی قرار خواهد گرفت.

ادامه مباحث بخش اول: نقاط قوت و ضعف

آقای یافتیان (صندوق توسعه ملی)

- چه انتظاری از صندوق توسعه ملی در این برنامه وجود دارد؟
- با توجه به اینکه تأمین منابع مالی از طریق این صندوق سیکل خاصی دارد، لذا به این نکته اشاره می شود که حضور نماینده صندوق توسعه ملی در این جلسات برای این موضوع تعهد مالی نداشته باشد.
- حضور در این جلسات موجب استفاده از تجربیات یکدیگر شده و بایستی از نتایج حاصل از این جلسات استفاده شود.

آقای مهندس نصیری (سازمان انرژیهای نو ایران)

- درخواست می‌شود در صفحات ۴ و ۵ SWOT در مورد خرید برق در بخش نقاط ضعف، بجای وزارت نیرو، دولت ذکر شود. در مورد انحصار خرید برق توسط دولت هم کلمه انحصار صحیح نیست بایستی اصلاح شود.

آقای مهندس حاتمی (وزارت جهاد کشاورزی)

- در نقاط ضعف تمامی موارد به یک ظرفیت دیده شده است در حالیکه سهم هر بخش در انتشار گازهای گلخانه‌ای به یک میزان نیست بنابراین هر دستگاه برای کاهش انتشار سهم متفاوتی به عهده دارد. بطور مثال بخش کشاورزی ۸٪ و دامداری ۲٪ در انتشار گازهای گلخانه‌ای سهم دارند.
- در حال حاضر وزارت کشاورزی برای کاهش میزان انتشار در بخش خود مکانیسم و روشهای خوبی را اجرا کرده و برنامه‌هایی را در دست اجرا دارد که شرایط را بهبود خواهد بخشید که این موارد بایستی در نظر گرفته شود.

◆ پاسخ اعضاء پنل:

(آقای دکتر ناصری):

- با توجه به اینکه صندوق توسعه ملی به عنوان پتانسیلی است که برای موضوعات مهم کشور از جمله مباحث محیط زیستی در نظر گرفته شده و این صندوق بعنوان توان اقتصادی، سرمایه‌گذاری و پشتیبان مسائل مهم کشور هست، لذا چنانچه از این پتانسیل برای موضوعات تغییر اقلیم استفاده نشود فواید این صندوق نادیده گرفته شده است.
- در بخش راهکارها ورود اطلاعات بیشتر خودش را نشان خواهد داد و بخش از این موضوع بستگی به تلاش کارشناسان دارد و با توجه به مکانیسم‌ها و نگاه کلانی که در وزارت اقتصاد و یا صندوق توسعه ملی نسبت به مسائل وجود دارد برای شکل‌گیری راهکارهایی که ما به دنبال هستیم می‌تواند کمک کند.

(آقای دکتر حجت):

- در مورد خرید برق، در جلسات قبلی اشاره شده است که وزارت نیرو با قیمت بالایی خریداری می‌کند پس این را به عنوان نقطه قوت ارائه کردیم و جاهایی که نمی‌خرند نقطه ضعف هست.
- مواردی که در بخش کشاورزی و دامداری ذکر شده است در نقاط قوت ارائه شده است و اگر موارد دیگری هم هست پیشنهاد شود تا جهت تکمیل موارد اضافه شود.

(آقای مهندس احدی):

- بعد از جلسه اول SWOT به مدت چند هفته در وب‌سایت قرار داشت و از نمایندگان درخواست شده بود تا نظرات خود را اعلام کنند و عدم ارسال نظرات مبنی بر نداشتن نظرات بوده است. با این حال اگر سازمانی نظراتی دارد لطفاً اعلام نمایند تا اضافه شود.

مباحث بخش دوم: فرصت‌ها و تهدیدها

سخنرانی:

۱- آقای مهندس احدی:

در این بخش مهندس احدی معاون طرح ملی تغییر آب و هوا به ارائه خود تحت عنوان "فرصتها و چالشهای ناشی از تعهدات/اجرای سیاستهای کاهش انتشار در کشور" پرداخت. ارائه ایشان در پیوست شماره (۳) ارائه شده و مباحث اصلی ارائه ایشان به شرح زیر است:

- دور نمای آتی رژیم حقوقی تغییر اقلیم
- فرصت‌های موجود تحت رژیم کنونی تغییرات اقلیمی
- تهدید های رژیم آتی تغییر اقلیم و تعهدات کاهش انتشار
- راهکارهای بروت رفت از تنگناهای موجود در اجرای سیاست‌های کاهش انتشار
- اقدامات و جهت گیری های آتی

۲- آقای دکتر حجت:

بطور خلاصه در مورد فرصت ها می توانیم به ۳ نکته مهم و کلی اشاره کرد:

- از منابع بهینه استفاده شود
- آلودگیها و تخریب ها کاسته شود
- استفاده بهینه از فرصت های فنی و تکنولوژی

◆ نظرات و پیشنهادات:

آقای مهندس کاشفی: (پژوهشگاه صنعت نفت)

در بحث فرصت ها این موارد هم می توانیم اضافه کنیم:

- فرصت های بین المللی که با شرکت جایکا وجود دارد و از طریق جایکا از کمک های فنی و تکنیکی می توانیم استفاده کنیم.
- بحث ایجاد زیرساختارها و ظرفیت سازی از دیگر فرصتهاست که باید به آنها پرداخته شود.

آقای مهندس حاتمی: (وزارت جهاد کشاورزی)

- در بحث رفع آلودگیها گفته می شود که آلودگیها یک تهدید است و با کاستن آن باید رفع تهدید شود، سوالی که بوجود می آید اینست که چقدر بایستی از آلودگی کم شود؟
- با توجه به ارائه مهندس احدی، اگر بخواهیم تعهدات انتشار داشته باشیم باید فشار کوتاه مدتی در بخشهای مختلف اعمال شود. این فشار کوتاه مدت چه مدت زمانی بطول می انجامد؟

آقای مهندس تقوی نژاد: (وزارت نفت)

- انتظار می رود در این جلسات نقاط اساسی و کلیدی بیان شود و از بیان کلیات پرهیز شود.
- چنانچه قوانین و مقررات در سرمایه گذاری کاهش انتشار محدودیت ایجاد می کنند بایستی این قوانین مشخص و روشن شود. در مورد عدم شفافیت بند "ق" بایستی دقیقا مشخص شود که این عدم شفافیت چه هست و اشاره به کلیت موضوع، مشکلی را حل نخواهد کرد.
- چنانچه بایستی برای کاهش انتشار بر دستگاه ها فشار وارد شود باید برای اینکار بررسی علمی انجام شود چون ممکن است این فشار بوجود آید ولی بعد از آن وضعیت بهبود بخشیده نشود بنابراین بایستی تحلیل شود تا سیاستمداران برنامه ریزی کنند و حتما بایستی هزینه این برنامه ها هم مشخص شود تا انتظار داشته باشیم چه کارهایی قرار است انجام بگیرد. (بطور مثال در بخش کشاورزی، بر روی سیاستهای کاهش انتشار بایستی مطالعه و بررسی شود که چه مشکلاتی را ایجاد و چه بهبودی حاصل خواهد شد)
- در مورد INDC به موضوع وجود دارد و آنست که چگونگی تأمین مالی آن است تا ندانیم جامع بین المللی چه میزان تأمین مالی خواهد کرد نمی توانیم برنامه مشخصی داشته باشیم و باید از کلی گویی پرهیز کرده و کار علمی و بامحتوا انجام دهیم.
- برای اینکه به درصد و میزان کاهش انتشار هر بخش برسیم نیاز به زمان و هزینه داریم بنابراین به مصداق ها بایستی بصورت علمی پرداخته شود تا بتوانیم بر اساس طرح های برنامه ریزی شده به میزان کاهش درست دست بیابیم.

آقای مهندس ستاری: (معاونت برنامه ریزی وزارت نفت)

- در نگرش مدیران بایستی تغییر ایجاد شود. بطور مثال در مورد میزان انتشارات دید مدیران بر این موضوع است که آمریکا و چین که در تولید انتشار گازهای گلخانه‌ای سهم زیادی را برعهده دارند، متعهد نمی‌شوند و لذا کشور ما چرا باید زیر بار تعهدات برود و این موضوعی است که باید اصلاح شود.
- با توجه به اینکه کشور ما مانند سایر کشورهای در حال توسعه در حال پیشرفت توسعه است لذا بایستی GDP اصلاح شود با توجه به اینکه در میزان انتشار میزان تولید GDP در مخرج کسر است لذا با اصلاح آن مخرج کسر کوچک شده و میزان انتشار کاهش می‌یابد.
- در طی سالهای اخیر تصمیماتی در این زمینه گرفته شده است که امیدوارکننده هستند ولی اکنون باید از سطح صحبت‌ها جلوتر رفت.
- تقویت NGOها موجب فشار به دولت خواهد شد که اقدامات محیط زیستی از جمله کاهش انتشار را به جلو پیش ببرند.
- در توضیح صحبت‌هایی که بخش خصوصی در مورد فرصت‌ها و تهدیدها کردند اشاره می‌شود که بخش دفتر محیط زیست وزارت نفت دست رو دست نگذاشته و اقداماتی را برای کاهش انجام داده است.
- پیشنهاد می‌شود تا ابتدا پژوهش‌های لازم و همینطور SWOT سایر کشورها جمع‌آوری و مطالعه شود و بعد روی نتایج تصمیم‌گیری شود.

خانم دکتر رحیمی: (وزارت نیرو)

- همانطور که میدانیم SWOT قبلاً تهیه شده و اکنون در مورد آن فقط نظرات و پیشنهادات ارائه می‌شود در صورتیکه پیشنهاد می‌شود هر دستگاه و هر بخشی با توجه به فعالیتها، تجربیات و منابعی که دارد، تهدیدها و فرصت‌های مرتبط را مشخص و ارائه کند. به خصوص آنکه برداشت از مذاکرات و متون متفاوت است و ممکن است سندها و برداشت از آنها بین افراد متفاوت باشد و هم نظری در این مباحث وجود نداشته باشد.
- باید بازخورد شفافی از مسائل نسبت به اتفاقات که مثلاً در روند COPها یا اتفاقات فرعی و جزئی دیگر وجود دارد داشته باشیم و سپس هر دستگاه بحث SWOT را از منظر فعالیت خودش مطالعه کرده و در این جلسات جمع‌بندی شود.
- در بحث فرصتها یکی از فرصت‌های اصلی پیاده‌سازی مطالبات کنوانسیون، ماده ۴,۸ و ۴,۹ است.
- در مورد فرصت‌ها، وقتی در مورد فرصت‌های بین‌المللی صحبت می‌کنیم بایستی در نظر داشته باشیم که شرایط بین‌المللی که در آن قرار داریم از جمله تحریم‌ها استفاده از این فرصت‌ها را اختلال ایجاد کرده در مورد پروژه‌های CDM تغییراتی که در خصوص CER بوجود آمد یکی از نکات مهم این بود که باید بیان میشد که وقتی CDM تحت تأثیر مباحث مالی قرار گرفته است پس باید ثبت آنها هم تغییر کند.
- با توجه به شرایطی که وجود دارد بخش دولتی بسیار راغب است که بخش خصوصی در این مباحث وارد شوند، البته ورود بخش خصوصی نیاز به ایجاد یک فرایند صحیح و مطالعات و بررسی دقیق و سازوکار منطقی دارد تا به انجام رساندن چنین رویکردی با شکست مواجه نشود. به هر حال بخش دولتی واقعا از وارد شدن بخش خصوصی به این مباحث بسیار استقبال می‌کند.
- نکته مهم دیگر در مورد صادرات تجدیدپذیرها است. با توجه به قوانین و مقرراتی که برای صادرات تجدیدپذیرها وجود دارد و همینطور در مورد ظرفیت تجدیدپذیرها چون بخش خصوصی رغبتی به ورود به این موضوع و ریسک سرمایه‌گذاری برای آن را ندارد، از جمله مشکلاتی است که وجود دارد. با این حال دفتر صادرات وزارت نیرو از همکاری با سایر بخشها برای اینکه این مشکلات بررسی شود استقبال می‌کند.
- برای مشارکت بخش دولت با بخشهای خصوصی تنها وزارتخانه‌های نیرو و نفت دخیل نیستند با این حال وزارت نیرو از مشکلاتی که در این زمینه وجود دارد آگاه است و ما بدنال راه حلها برای کاهش انتشار هستیم و برای مشارکت و همکاری با بخش خصوصی بایستی منطقی عمل شود. به هر حال در برنامه توسعه یکسری رویکردهای زیست‌محیطی داده شده است که در مورد آنها در حال مطالعه هستیم و بایستی این برنامه‌ها الویت بندی شوند بعد از اولیت بندی در اختیار تمامی افراد قرار خواهد گرفت تا شاید در مباحث کاهش انتشار مفید واقع شود.
- میزان انتشار هر بخش از کشور به نظر نمی‌رسد نشان‌دهنده سهم آن بخش برای کاهش انتشار باشد.
- رویکرد مطالعاتی و پژوهشی که اکنون داریم بایستی در مورد سازوکارهای بازار باشد و باید در مورد رژیم حقوقی که جایگزین پروتکل کیوتو شده است مطالعه شود تا منافع و مضراتی که این رژیم برای کشور ما دارد مشخص شود. لذا به مشاورین زبده و با تجربه وجود دارد تا بتوانیم برای تعریف پروژه، تفکر برای انجام پژوهش، مشاور یا بدنه مناسب علمی و تحقیقاتی برای انجام کار بوجود آید.

آقای مهندس کاشفی: (پژوهشگاه نفت)

- تهیه گزارش‌های ملی کشور از نقاط قوت کشور است که اطلاعات مفیدی در این گزارش‌ها جمع‌آوری شده است و می‌تواند بعنوان مراجع خوبی برای تحلیل‌ها از آنها استفاده شود.
- ظرفیت‌هایی که در کشور در برخی بخش‌ها از جمله ایجاد منابع مالی ایجاد شده است، مثلاً پروژه‌های CDM از جمله نقاط قوتی است که در کشور ایجاد شده است.

آقای مهندس کوبکی: (شرکت توسعه آب و نیروی ایران)

- یکی از فرصت‌ها استفاده از سوخته‌های پاک است. متأسفانه در حال حاضر چندان استفاده خاص یا شرکتی برای این موضوع نداریم و هنوز به این مسأله که به فکر تولید سوخته‌های پاک نیستیم در حالیکه تولید سوخت‌های پاک می‌تواند تا میزان زیادی از انتشار CO₂ را کم کند.
- شرکت توسعه آب و نیرو مطالعات CDM را چند سالی است که شروع کرده و این مطالعات می‌تواند در کاهش انتشار نقش مهمی داشته باشد البته بحث تأمین اعتبار آن هنوز در حال بررسی است.

آقای مهندس اسلامی: (شرکت راهبرد انرژی البرز)

- حکمرانی خوب یک عامل موثر و زیربنایی برای پیشرفت اقتصادی است متأسفانه تهدید در عوامل داخلی وجود دارد. تحریم‌ها یه تهدید سیاهی است که باعث شده تا ناکارآمدی دولت را پوشش دهد بطوریکه قبل از تحریم‌ها بخش خصوصی علاقمند به همکاری با بخش دولت بود ولی بخش دولتی همکاری نکرد و بسترسازی هم نشده است بنابراین به موضوع تحریم ارتباطی ندارد بلکه نگرش دولت بایستی تغییر کند.
- پیشنهاد می‌شود با توجه به این چشم‌اندازی که در دولت وجود دارد، سازمان محیط زیست در موضوع کاهش انتشار گازها به بازخورد برنامه‌های دولتی بسنده نکند زیرا که تا به امروز حاصلی نداشته است. سازمان برای امکان‌سنجی، مشاوره و ... بایستی از پتانسیل خارج از دولت و از NGOها استفاده کند.
- از جمله فرصت‌هایی که می‌تواند وجود داشته باشد جذب انرژی‌های نو از جمله استفاده از سیکل ترکیبی و تکنولوژی جذب و ذخیره زیرزمینی است که فرصت‌های خوبی هستند.
- امیدوار هستیم که برنامه فرصت‌سازی در خصوص موضوع مرتبط توسط دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا تهیه شود.

خانم مهندس قائمی: (شرکت مشاور مه‌باب قدس)

- زمان برای مباحث نقاط قوت، ضعف و تهدیدها و فرصتها که بسیار هم ارزشمند هستند دیر است، باید بپذیریم که موضوع کاهش انتشار الزام است و در فرصتی که تا سال ۲۰۲۰ داریم باید برنامه‌های کوتاه مدت و بلندمدت داشته باشیم تا بدانیم چطور می‌خواهیم به این انتشار برسیم. لذا در هر بخش (کشاورزی، صنایع، انرژی، نیرو و ...) بایستی سهم‌شان برای کاهش انتشار مشخص شود و راهکارهای جایگزین هم مشخص شود و باید به بسترسازی این جایگزین‌ها بپردازیم.
- حفظ اعتبار بین‌المللی به عنوان یک فرصت بایستی در نظر گرفته شود و با توجه به معیارها باید مشخص کنیم با کدام راه حل سریعتر میتوان به کاهش انتشار رسید.

◆ پاسخ اعضا: پزل:

(آقای دکتر حجت):

- در مورد اینکه چقدر از آلودگی‌ها بایستی کم شود تا رفع تهدید شود، این موضوعی است که کشور در مورد آن سیاست روشنی ندارد و امیدواریم با این برنامه‌ای که در حال پیگیری است بتوانیم مشخص کنیم که به چه میزانی آلودگی‌ها را باید کم کرد. در این بحث‌ها خیلی‌ها از جمله مردم و دولتمردان با موضوع مواجه خواهند شد و اینها جمع‌کننده بحث توسعه هست پس ما باید دغدغه کاهش انتشار و کربن را

داشته باشیم. چنانچه اهداف روشنی از این جلسات بدست بیاوریم می‌توان مشخص کرد که در هر بخشی چه میزان کاهش انتشار داشته باشیم و در آخر راهکارها را هم می‌توانیم جهت اینکه چطور باید کاهش بدهیم، ارائه دهیم.

- چنانچه بخواهیم به وضعیت مطلوب برسیم به هر حال یک فشاری به مردم و دولت وارد خواهد شد و معمولاً تجربه‌ها نشان داده است که باید بعد از ۵ تا ۶ سال به یک شرایط بهبودیافته برسیم.

(آقای دکتر ناصری):

- تغییری که باید اتفاق بیافتد تغییر در نگرش ما است. اگر نگاه ما نسبت به مصرف انرژی، اقتصاد، تولید همراه با حرکت به سمت کم انرژی و کم انتشار با ارزش افزوده بیشتر باشد، نیازی به بررسی تهدیدها نیست و هیچ وقت نیازی به برگشت نخواهیم داشت.

- متأسفانه اگر تا به حال مشخص نشده است که سهم هر بخشی در کاهش انتشار به چه میزان باید باشد این ضعف حاکمیت است که بنظر می‌رسد تا به حال به آن توجه نشده است بنابراین با استناد به یک گزارش یا مدلی بایستی این سهم (درصد) مشخص شود.

- فایل SWOT و راهکارهای پیشنهادی برای اقتصاد کم کربن Low Carbon Economy تا آخر هفته در وب سایت دفتر قرار می‌دهیم و تا سه هفته آینده جلسه بعدی برگزار خواهد شد تا در مورد راهکارها مذاکره شود. بنابراین درخواست می‌شود تا در فاصله این سه هفته افراد نظرات و اصلاحات خود را ارائه نمایند.

(آقای مهندس احدی):

- چنانچه به منحنی انتشار هم نگاهی بندازیم بعد از سال ۲۰۲۰ تغییراتی بوجود می‌آید بنابراین تا آن سال یعنی حدود ۶ سالی نیاز هست که فشار کاهش انتشار تحمل شود و بعد از آن انتظار می‌رود که شرایط بهبود یابد.

- در کشورهای شرقی دیده شده که فشار حدود ۶ سال یا حتی بعضی از کشورها حدود ۱۰ تا ۱۲ سال فشار را تحمل کرده‌اند تا این مسیر را طی کنند بنابراین اگر ما نگاه مان تغییر کند می‌توانیم تحلیل منطقی داشته باشیم نسبت به اینکه آیا نفت تولید نکنیم تا از نظر محیط زیستی هم بهتر باشد یا اینکه بهتر است تولید نفت را بیشتر کنیم.

- درخواست می‌شود که افراد نظرات خود را فراتر از این SWOT اولیه به دفتر ارائه دهند و بخشهای خود را با اصلاحات انجام شده به ما تحویل دهند.

- در مورد کمکهای مالی که از کشورهای دیگر گرفته می‌شود اگرچه این کمکها رقم کوچکی هستند ولی بودن در این ارتباطات باعث می‌شود تا ارتباطات بین المللی ما ایجاد شود.

- یکی از راهکارها استفاده از پروژه‌هایی مانند CDM و سایر مکانیسم‌هایی است که محور بازار باشند و نیاز به ایجاد سازمان دیگری نباشد.

(خانم دکتر مظاهری):

- جهت برنامه اجرایی پشتوانه علمی نیاز است، بنابراین بایستی بدانیم آیا به اندازه کافی پشتوانه علمی در این زمینه داریم یا خیر. بعد از مراحل مطالعات علمی باید طرحها را مشخص کرده و وارد عمل شد.

- NGOها بایستی در این مباحث وارد شوند.

نتایج

مقرر شد در مدت سه هفته آینده دستگاه‌های مختلف نظرات و اصلاحات خود را در مورد SWOT ارسال کنند و جلسه بعدی بعد از این سه هفته جهت بررسی و مذاکره در مورد راهکارها برگزار شود.

تهیه و تنظیم: مهندس مهتاب صادقی حریری
۲۹ آذرماه ۹۳- دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا